

Η θεσμοθέτηση Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής στη Σαντορίνη, η εμπειρία της bottom-up προσέγγισης

Βαγγέλης Παράβας, Ανθή Αρβανίτη, Μαίρη Ζώτου, Ελβίρα Καλογεράτου, Δημήτρης Καμπανός, Παρασκευή Νομικού, Μαρία Σαλωμίδη.

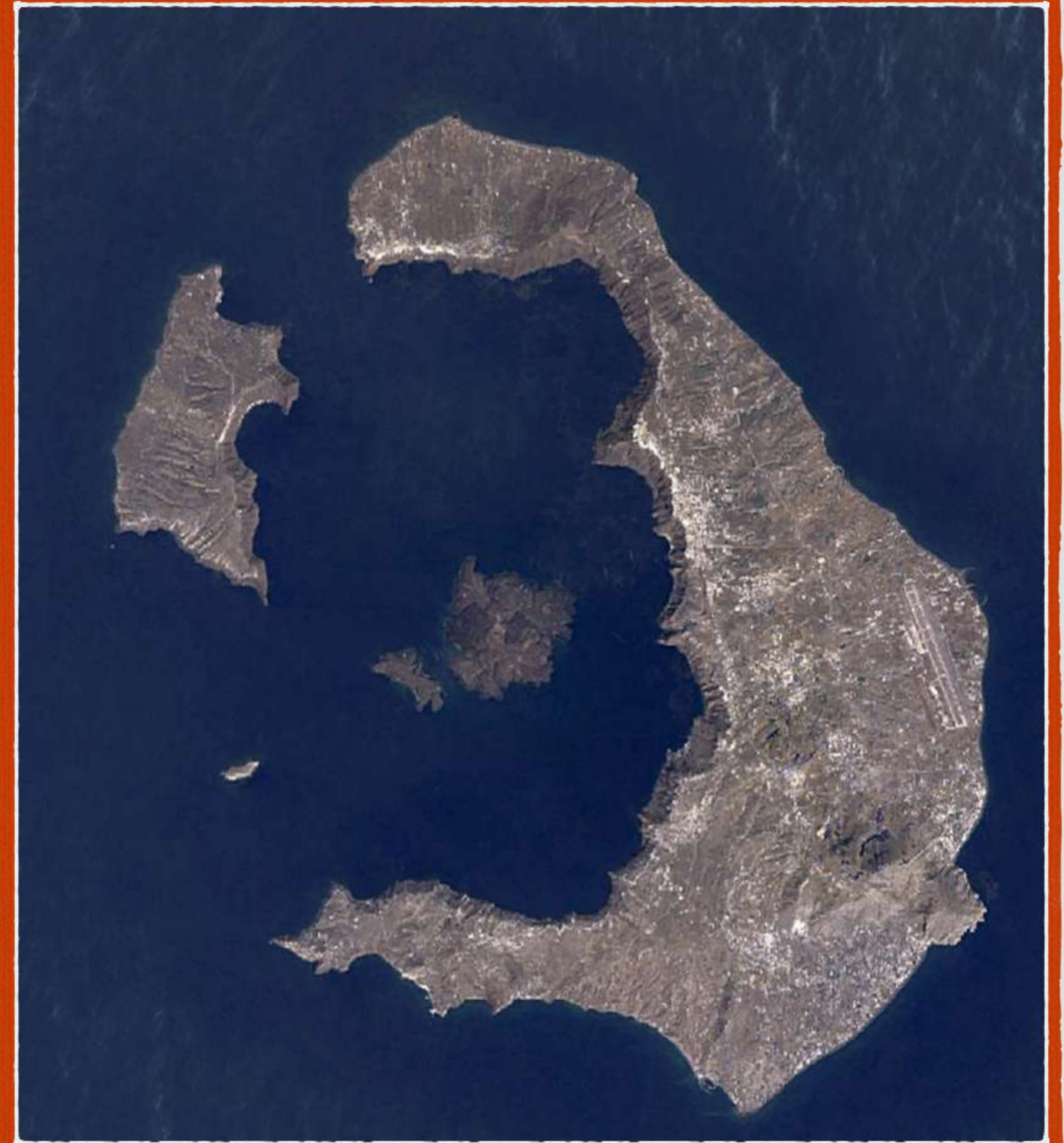

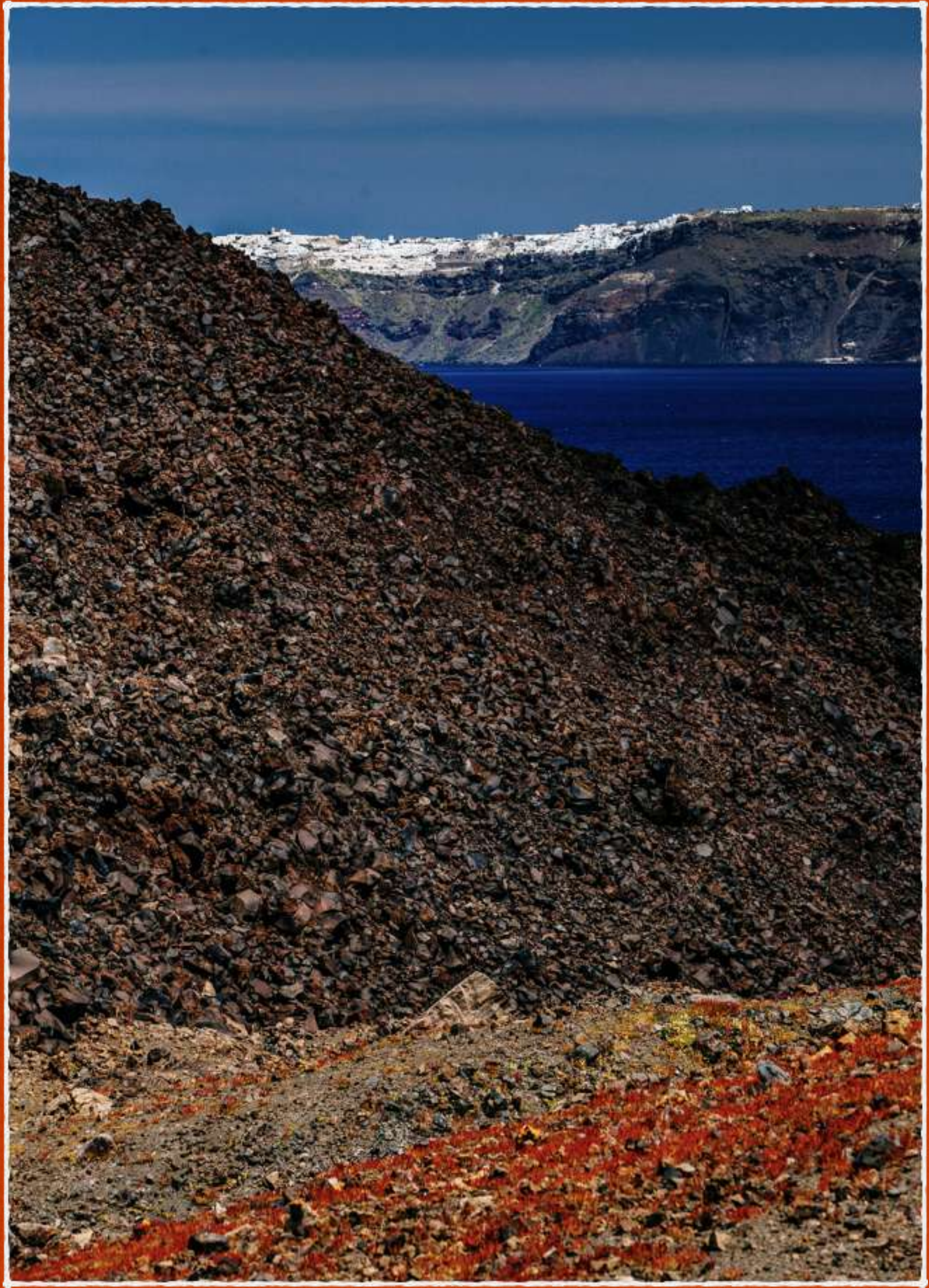
Σαντορίνη

Γενικά

Η Σαντορίνη βρίσκεται στις Κυκλάδες και έχει έκταση ~73 τετ. χλμ, με μόνιμο πληθυσμό άνω των 15.000. Ηφαιστειογενές νησί, με 2 ενεργά ηφαίστεια, την Νέα Καμένη (εντός της καλδέρας της) και το υποθαλάσσιο Κολουμπο (ΒΑ σε απόσταση 8 χλμ από τις ακτές του νησιού).

Αποτελεί ένα από τους πιο γνωστούς τουριστικούς προορισμούς σε διεθνές επίπεδο

Παρούσα κατάσταση - προβλήματα

- Τεράστια επισκεψιμότητα (εκτιμάται ότι οι αφίξεις για το 2018 θα ξεπεράσουν τα 3 εκατομμύρια δηλαδή το ~10% των συνολικών επισκεπτών στην Ελλάδα)
- Οι πιέσεις που υφίστανται στο νησί ήδη από τη δεκαετία του '80 είναι τεράστιες και συνεχώς αυξανόμενες, τόσο στο χερσαίο όσο και στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- Ειδικά για τα θαλάσσια είδη και ενδιαιτήματα η αλιεία αποτελεί βαρύτατη και αρνητική απειλή, με σημαντικές και συνεχώς εντεινόμενες επιπτώσεις.

Πρώτα Βήματα

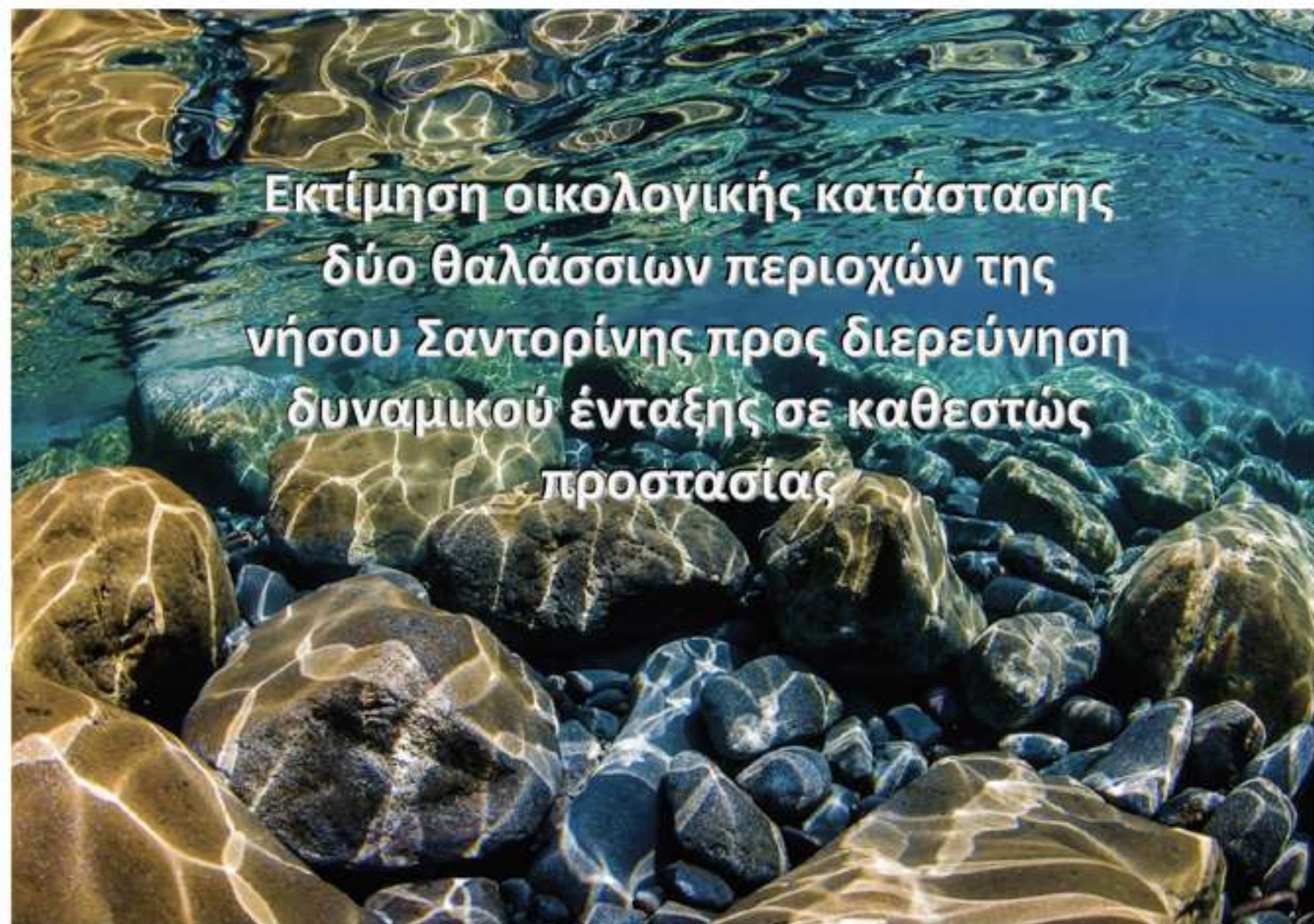
- Το 2010 με πρωτοβουλία του Pierre Yves Cousteau ξεκίνησαν οι συζητήσεις με τους τοπικούς εμπλεκόμενους-αλιείς για το χωροθέτηση μίας περιοχής no take zone στις νοτιοανατολικές ακτές της Σαντορίνης.
- Το 2012/2013 με την βοήθεια μίας ομάδας θαλάσσιων επιστημόνων και συνεργατών του ΕΛΚΕΘΕ πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης θαλάσσιων περιοχών της Σαντορίνης, και προτάθηκε και ένα πρώτο Σχέδιο Διαχείρισης βασισμένο στα αποτελέσματα της μελέτης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΩΚΕΑΝΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Εκτίμηση οικολογικής κατάστασης
δύο θαλάσσιων περιοχών της
νήσου Σαντορίνης προς διερεύνηση
δυναμικού ένταξης σε καθεστώς
προστασίας

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΚΕΘΕ

Ανάβυσσος, Μάρτιος 2013

MANAGEMENT PLAN FOR AKROTIRI PENINSULA MARINE PROTECTED AREA.

SANTORINI ISLAND, CYCLADES, GREECE.

DECEMBER 2013

PROPOSED MEASURES

Αποτελέσματα τεχνικής έκθεσης ΕΛΚΕΘΕ

- Θετικά
  - Οι δείκτες της Οικολογικής Ποιότητας στους σταθμούς δειγματοληψίας ήταν μεταξύ “καλής” και “υψηλής” ποιότητας
  - Ενώ το ίδιο ισχύει για όλες τις τοποθεσίες δειγματοληψίας σε λιβάδια Ποσειδωνίας (με υψηλούς και καλούς βαθμούς διατήρησης, κανονική πυκνότητα και σταθερή κατάσταση)

Αποτελέσματα τεχνικής έκθεσης ΕΛΚΕΘΕ

□ Αρνητικά

- Από είδη ψαριών εμπορικού ενδιαφέροντος εντοπίστηκαν μόνο νεαρά άτομα
- Η πλειονότητα των ψαριών δεν ξεπερνούσαν τα 10 εκ. μήκος (81% στα 5 μέτρα βάθος και 86% στα 15 μέτρα)
- Συντριπτική επικράτηση φυτοβόρων ειδών (ξενικά του γένους *Siganus*)
- Σπάνια παρουσία και αμελητέα βιομάζα ανώτερων θηρευτών
- Σχεδόν πλήρης κατάρρευση της ζώνης των μεγάλων φυκών από τα ρηχά φωτεινά βράχια της ακτής,
- αντικατάστασής τους από χαμηλή (εφήμερη) βλάστηση ή πλήρως αποψιλωμένο βράχο

Υπεραλίευση

Υπερβόσκηση

Διαβούλευση με την τοπική κοινωνία Bottom - up approach

- Το 2014 πραγματοποιήθηκε διημερίδα στην Σαντορίνη με σκοπό την ουσιαστική συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, αλλά κυρίως των αλιέων, δυτών, και όλων των ομάδων που εμπλέκονται επαγγελματικά ή μη και αποφασίστηκαν τα εξής:
  - Δημιουργία ενός Συλλόγου με συμμετέχοντες όλους τους εμπλεκόμενους τοπικούς ή μη, ο οποίος θα αναλάβει πρωτοβουλίες προς τη θεσμοθέτηση αλλά και το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων
  - Χωροθέτηση και οριοθέτηση της προτεινόμενης no take zone από κοινού με αλιείς, δύτες και άλλους εμπλεκόμενους
  - Η σύσταση μίας επιτροπής υπό την αιγίδα του Δήμου Θήρας, απαρτιζόμενη από τον Δήμαρχο, τον Πρόεδρο του Αλιευτικού Συλλόγου Θήρας και εκπρόσωπο του ΕΛΚΕΘΕ.

Πρόταση οριοθέτησης no take zone

Η πρόταση οριοθέτησης στηρίχθηκε αφενός σε επιστημονικά δεδομένα που προέκυψα από την εκτίμηση της οικολογικής κατάστασης που πραγματοποιήθηκε από το ΕΛΚΕΘΕ το 2012, και των προτάσεων του συλλόγου επαγγελματιών παράκτιων αλιέων Σαντορίνης. Η πρόταση αυτή είναι προϊόν μακράς και παραγωγικής διαβούλευσης σε βάθος χρόνου (2 ετών) με την τοπική κοινωνία και όλους τους εμπλεκόμενους, και είναι αποδεκτή από τη συντριπτική πλειοψηφία των ομάδων

Πρόταση οριοθέτησης no take zone

Η περιοχή είναι σχετικά μικρή (~6 τετραγωνικά χιλιόμετρα) με συνολικό μήκος ~6 N μιλίων. Η βόρεια πλευρά της περιοχής είναι εντός της καλδέρας, και εντάσει περιοχές με βάθη ~200 μέτρων, ενώ στη νότια πλευρά εκτός της καδέρας η οριοθέτηση περιλαμβάνει ρηχά νερα, μέχρι 20 μέτρα βάθος. Συνεπώς τα θαλάσσια ενδιαίτηματα που καλύπτει η περιοχή εμφανίζουν μεγάλη ποικιλομορφία.

Διαβούλευση με την τοπική κοινωνία Bottom - up approach

- Το 2016 δημιουργήθηκε ο σύλλογος “Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Σαντορίνης Θηραϊκή Θάλασσα”, με κύριο σκοπό να προωθήσει το αίτημα θεσμοθέτησης της περιοχής, και να εκπροσωπήσει τόσο την τοπική κοινωνία, όσο και άλλους ενδιαφερόμενους/εμπλεκόμενους (αλιείς, επιστήμονες, δύτες κ.α.) στη διαδικασία θεσμοθέτησης και διαβούλευσης με τα αρμόδια όργανα της πολιτείας.

Δράσεις-προτάσεις σε σχέση με το Δίκτυο NATURA 2000

- Το 2015 προτάθηκε από την ομάδα του ΕΛΚΕΘΕ η ένταξη τόσο της καλδέρας όσο και της περιβάλλουσας θαλάσσιας περιοχής της Σαντορίνης σε ακτίνα 1 ναυτικού Μιλίου στο δίκτυο NATURA 2000, στα πλαίσια του έργου της Εποπτείας. Παράλληλα προτάθηκε η ένταξη του υποθαλάσσιου ηφαιστείου του Κολούμπου στο δίκτυο.
- Δυστυχώς το 2017 μόνο το Κολούμπο χαρακτηρίστηκε σαν περιοχή NATURA 2000, ενώ η πρόταση για την περιβάλλουσα θαλάσσια περιοχή της Σαντορίνης και την καλδέρα της έμειναν τελικά εκτός δικτύου.

Θεσμική κατοχύρωση

- Το 2017 η Θηραϊκή Θάλασσα, μαζί με το σύλλογο Επαγγελματιών Παράκτιων Αλιέων Σαντορίνης, τη Δημοτική Αρχή Θήρας και το ΕΛΚΕΘΕ, αιτήθηκαν τη θεσμοθέτηση Προστατευόμενης Περιοχής Αλιείας, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Μεσογειακού Κανονισμού 1967/2006/ΕΚ (άρθρα 5 & 7 του Κεφαλαίου ΙΙ) στη Γενική Διεύθυνση Βιώσιμης Αλιείας του ΥΠΑΑΤ.
- Δυστυχώς η απάντηση του ΥΠΑΑΤ ακόμα εκκρεμεί, ενώ η εισήγηση της Διεύθυνσης έχει γίνει προς το γραφείο του Υπουργού.

Παρούσα κατάσταση

- Η περίπτωση της Σαντορίνης είναι αν όχι η μοναδική μία από τις ελάχιστες περιπτώσεις στην Ελλάδα όπου οι προτάσεις διαχείρισης και λήψης μέτρων προστασίας έχουν έλθει πραγματικά από “τα κάτω” με πλήρη σχεδόν συμφωνία και υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων ομάδων και της τοπικής κοινωνίας.
- Η συμμετοχική διαδικασία διαβούλευσης και διαμόρφωσης τόσο της οριοθέτησης όσο και των μέτρων διαχείρισης έχει διασφαλίσει ότι στηρίζεται αφενός σε τεκμηριωμένα επιστημονικά δεδομένα για την κρίσιμη κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, και αφετέρου στο όραμα της τοπικής κοινωνίας για μία στροφή σε ήπιες και βιώσιμες μορφές ανάπτυξης που θα δώσουν νέα πνοή στο ιδιαίτερα επιβαρυμένο μοντέλο που εφαρμόζεται στο νησί μέχρι και σήμερα
- Επιπλέον η θεσμοθέτηση των προτάσεων μας θα αποτελέσει ένα μοναδικό παράδειγμα προς μίμηση για όλες τις Κυκλάδες, ειδικά σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών για το σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων προστασίας στην πράξη από τις εμπλεκόμενες ομάδες, με ελάχιστη υποστήριξη (ακόμα και σε οικονομικό επίπεδο) από την κεντρική διοίκηση.

Επόμενα βήματα

- Εμβάθυνση και περαιτέρω προώθηση του συμμετοχικού μοντέλου διακυβέρνησης της περιοχής
- Ανεξάρτητα από την απάντηση του ΥΠΑΑΤ σχεδιάζουμε τη δημιουργία μιας επιτροπής συνδιαχείρισης της περιοχής στην οποία θα εκπροσωπηθούν όλοι οι κύριοι εμπλεκόμενοι (αλιείς, τοπικές αρχές, επιστήμονες, κλπ), αλλά και η αρμόδια διεύθυνση του ΥΠΑΑΤ
- Διαμόρφωση μέτρων εθελοντικού χαρακτήρα εντός της περιοχής
- Προώθηση βιώσιμων πρακτικών αλιείας και σύμπραξη με τοπικά εστιατόρια για την προώθηση αυτών των αλιευτικών προϊόντων
- Ενημέρωση του κοινού και των ενδιαφερομένων ώστε η εφαρμογή των εθελοντικών μέτρων να τηρηθεί στην πράξη.
- Σχεδιασμός επιπλέον δράσεων επιστημονικής τεκμηρίωσης και παρακολούθησης της κατάστασης των θαλάσσιων ενδιαιτημάτων και ειδών

Ευχαριστούμε πολύ